

Obținerea probelor - Polonia

CUPRINS

- 1 Sarcina probei
  - 1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?
  - 1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?
  - 1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluia fapt?
- 2 Strângerea probelor
  - 2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?
  - 2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?
  - 2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?
  - 2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?
  - 2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?
  - 2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?
  - 2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?
  - 2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?
  - 2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?
  - 2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?
  - 2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?
  - 2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?
- 3 Evaluarea probelor
  - 3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?
  - 3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Aspectele legate de probe și de administrarea acestora sunt reglementate de Codul civil (*kodeks cywilny*, articolul 6) și de Codul de procedură civilă (*kodeks postępowania cywilnego*, articolele 227-315).

În conformitate cu articolul 6 din Codul civil, sarcina de a dovedi un fapt îi revine persoanei care invocă consecințele juridice care decurg din acest fapt. Sarcina de a dovedi anumite fapte îi va reveni reclamantului, iar pentru anumite alte fapte, pârâtului.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Excepțiile de la norma conform căreia sarcina de a dovedi un fapt îi revine persoanei care invocă consecințele juridice care decurg din acest fapt trebuie să rezulte în mod direct dintr-un act legislativ.

În anumite cazuri speciale, este posibil să se transfere sarcina probei celeilalte părți, și anume să se inverseze sarcina probei. Acest lucru poate avea loc dacă, de exemplu, probele sunt distruse sau obținerea probelor este împiedicată. În jurisprudență a fost adoptată poziția conform căreia ori de câte ori o parte acționează într-o manieră care previne sau împiedică în mod semnificativ demonstrarea faptelor de către cealaltă parte căreia îi revine sarcina probei, partea respectivă trebuie să demonstreze că faptele respective nu au avut loc.

Chestiunea privind sarcina probei este strâns legată de instituția prezumțiilor legale. În conformitate cu articolul 234 din Codul de procedură civilă, o prezumție legală este obligatorie pentru instanță. Ca regulă generală, este acceptabil să se răstoarne o prezumție legală.

Prezumțiile legale care modifică normele privind probele se referă, de exemplu, la buna sau rea credință (articolul 7 din Codul civil), nașterea unui copil viu (articolul 9 din Codul civil), ilegalitate [articolul 24 alineatul (1) din Codul civil], egalitatea acțiunilor coproprietarilor (articolul 197 din Codul civil), debitorul care acționează deși cunoaște că acest lucru este în detrimentul creditorilor [articolul 527 alineatul (3) și articolul 529 din Codul civil], valoarea egală a acțiunilor partenerilor în cadrul unui parteneriat de drept civil [articolul 826 alineatul (2) din Codul civil].

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluiași fapt?

În conformitate cu principiul libertății de apreciere a probelor (articolul 233 din Codul de procedură civilă), instanța evaluează fiabilitatea și forța probantă a dovezilor în funcție de convingerea sa intimă, pe baza unei examinări complete a probelor colectate.

Instanța își poate întemeia convingerea numai pe elemente de probă obținute în mod corespunzător, în conformitate cu cerințele referitoare la sursele elementelor de probă și cu principiul caracterului direct al administrării probelor.

De asemenea, avizele experților sunt evaluate în mod liber de către instanță.

În plus, articolul 243 din Codul de procedură civilă prevede instituția probării plauzibilității. Dovada plauzibilității este o măsură alternativă la probe în sensul strict și nu oferă nicio certitudine ci doar conferă plauzibilitate unei declarații privind un fapt. Administrarea oficială a probelor este o regulă, în timp ce dovedirea plauzibilității este o excepție în favoarea părții care invocă un fapt sigur. În ceea ce privește aspectele accesorii prin natura lor și în cazurile specificate în mod expres într-un act legislativ, dovada plauzibilității este suficientă.

2 Strângerea probelor

Fiecare declarație făcută atât de reclamant, cât și de pârât trebuie să se bazeze pe probe.

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

Instanța poate admite probe care nu au fost cerute de o parte, însă elementele de probă respective trebuie să se refere numai la declarațiile părții cu privire la faptele materiale și cele în litigiu în cazul în care, în opinia instanței, probele colectate pe parcursul instrumentării cauzei nu sunt suficiente pentru soluționarea acesteia (articolul 232 din Codul de procedură civilă)

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

În principiu, instanța admite probe la cererea părților, întrucât acestora le revine obligația de a indica probele necesare pentru soluționarea cauzei. Cu toate acestea, instanța examinează dacă admiterea probelor cerute de părți este oportună sau necesară (articolul 236 din Codul de procedură civilă).

Instanța ar trebui să emită o decizie în materie de probe ori de câte ori obține probe, inclusiv atunci când admite probe din oficiu.

Atunci când decide dacă să admită elementele de probă prezentate de o parte la procedură, instanța ar trebui să examineze:

- dacă un anumit fapt este relevant pentru cauza respectivă (articolul 227 din Codul de procedură civilă),
- dacă faptele trebuie să fie probate (acestea pot face parte, de exemplu, din cunoștințele comune - articolul 228 alineatul (1) din Codul de procedură civilă sau pot fi admise de către părți - articolul 229 din Codul de procedură civilă),
- dacă probele oferite nu sunt excluse în cauza respectivă (de exemplu, articolele 246 și 247 din Codul de procedură civilă),
- dacă faptul care urmează să fie demonstrat prin proba respectivă nu a fost încă suficient clarificat sau proba nu a fost invocată doar pentru a tergiversa procedura [articolul 217 alineatul (2) din Codul de procedură civilă].

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Instanța va respinge cererea unei părți de obținere de probe dacă aceasta se referă la fapte care nu sunt relevante pentru cauza respectivă (articolul 227 din Codul de procedură civilă), fapte care sunt de notorietate publică, fapte recunoscute în cursul procedurii de cealaltă parte, în cazul în care admiterea lor nu suscită îndoieli, precum și fapte cunoscute de instanță din oficiu, deși instanța ar trebui să aducă ulterior la cunoștința părților astfel de fapte în timpul audierii (articolele 228 și 229 din Codul de procedură civilă).

Instanța poate considera că faptele relevante pentru soluționarea litigiului au fost stabilite în cazul în care această concluzie poate fi trasă din alte fapte stabilite (prezumție factuală, articolul 231 din Codul de procedură civilă).

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

- documente (articolele 244-257 din Codul de procedură civilă)

Documentele sunt declarații scrise; acestea pot fi acte autentice sau înscrisuri sub semnătură privată. În cazul actelor autentice elaborate într-o formă corespunzătoare de către autoritățile publice competente, se prezumă exactitatea conținutului certificat oficial și emiterea acestora de către autoritatea emitentă.

- depozitiile martorilor (articolele 258-277 din Codul de procedură civilă)

Nicio persoană nu poate refuza să depună mărturie în calitate de martor, cu excepția soților/soțiilor părților, a rudelor acestora în linie ascendentă și descendentă, a fraților și surorilor și a rudelor prin alianță în aceeași linie și grad, precum și a părinților adoptivi sau a copiilor acestora. Dreptul de a refuza depunerea mărturiei se menține și după încetarea căsătoriei sau a relației de adopție.

- avizul expertului (articolele 278-291 din Codul de procedură civilă)

Avizul unui expert se referă la fapte, stări și evenimente a căror examinare și clarificare necesită anumite cunoștințe de specialitate. Acestea ajută instanța să aprecieze faptele în mod corespunzător și să soluționeze o anumită cauză.

- cercetarea (articolele 292-298 din Codul de procedură civilă)

Cercetarea este examinarea senzorială directă a proprietăților sau statutului persoanelor, a unui loc sau a unui obiect de către instanță.

- audierea părților (articolele 299-304 din Codul de procedură civilă)

Dacă, după epuizarea probelor sau în lipsa acestora, rămân fapte neexplicate care sunt relevante pentru cauză, instanța dispune audierea părților pentru a clarifica astfel de fapte.

Atunci când o persoană juridică este parte, instanța audiază persoanele incluse în cadrul unui organism care are dreptul să reprezinte partea respectivă.

În plus, instanța poate să admită probe sub formă de rezultate ale testelor de sânge, înregistrări video, imagini de televiziune, fotocopii, fotografiile, planuri, desene, discuri sau casete audio și alte dispozitive de înregistrare și stocare a imaginilor sau a sunetelor.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

În conformitate cu articolul 266 din Codul de procedură civilă, înainte de audiere, martorul este informat cu privire la dreptul său de a refuza să depună mărturie și la răspunderea penală pentru mărturie mincinoasă. Înainte de audiere martorul depune un jurământ în fața instanței.

În conformitate cu articolul 271 alineatul (1) din Codul de procedură civilă, depozitia martorului este orală. Procesul-verbal care consemnează mărturia îi este citit martorului și este completat pe baza observațiilor sale, dacă este cazul.

De regulă, martorii care nu au fost încă audiați nu pot fi prezenți la audierea altor martori (articolul 264 din Codul de procedură civilă), în timp ce martorii ale căror depoziții sunt contradictorii pot fi confrunțați între ei (articolul 272 din Codul de procedură civilă).

Instanța poate apela la unul sau mai mulți experți pentru ca aceștia să își prezinte avizele, informându-i dacă avizele trebuie să fie prezentate oral sau în scris (articolul 278 din Codul de procedură civilă). Expertul poate refuza să depună mărturie pentru aceleași motive ca martorii (articolele 280 și 261 din Codul de procedură civilă). Expertul depune, de asemenea, un jurământ, cu excepția cazului în care părțile îl exonerează de această obligație. Fiecare avis trebuie să includă o expunere de motive (articolul 285 din Codul de procedură civilă). Experții pot solicita să fie remunerați pentru activitatea lor (articolul 288 din Codul de procedură civilă).

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Nu există niciun motiv pentru a accepta o ierarhie formală a mijloacelor de probă din punct de vedere al fiabilității și forței acestora făcând abstracție de faptele unei cauze specifice. Ca regulă generală, instanța este liberă să evalueze probele (articolul 233 din Codul de procedură civilă). Evaluarea sa ar trebui să țină seama de principiul prevăzut la articolele 246 și 247 din Codul de procedură civilă, conform căruia înscrisurile au o forță probantă superioară față de depozițiile martorilor sau ale părților.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Unele acțiuni legale necesită o formă adecvată, iar cerința de a utiliza o astfel de formă specifică poate fi prevăzută într-un act legislativ sau într-un acord între părți. Interesul formei scrise a probelor, în conformitate cu articolul 74 alineatul (1) din Codul civil (*a d probationem*), rezidă în faptul că, în cazul în care nu se respectă cerințele unui act legislativ sau ale unui acord, persoana care nu a efectuat o acțiune în forma corespunzătoare suportă consecințele, fiindu-i restricționată capacitatea probatorie.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

De regulă, nicio persoană nu are dreptul de a refuza să depună mărturie în calitate de martor. În fapt, depunerea mărturiei este o obligație legală. Această obligație include trei cerințe:

- prezentarea în fața instanței la o dată precizată,
- depunerea mărturiei,
- depunerea unui jurământ.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

Cu toate acestea, legea prevede unele excepții de la regula conform căreia nimeni nu poate refuza să depună mărturie, prevăzută la articolul 261 din Codul de procedură civilă, excepție în temeiul căreia soții/soțiile părților, rudele acestora în linie ascendentă și în linie descendentă, frații și surorile și rudele prin alianță în aceeași linie și grad, precum și părinții adoptivi sau copiii pot refuza să depună mărturie. Dreptul de a refuza depunerea mărturiei continuă, de asemenea, după încetarea căsătoriei sau a relației de adopție.

Refuzul de a depune mărturie nu este acceptabil în cauze care se referă la statusul familial, cu excepția divorțurilor.

Înainte de audiere, instanța ar trebui să informeze martorul că are dreptul de a refuza să depună mărturie și de a refuza să răspundă la întrebări. Motivele refuzului de a depune mărturie (prezentate în scris sau oral, cu referire la cauzele statutare) sunt verificate de către instanță.

Declarația prin care se refuză depunerea mărturiei poate fi retrasă. Cu toate acestea, după depunerea mărturiei, martorul nu poate utiliza dreptul de a refuza, cu excepția cazului în care acesta nu a fost informat anterior cu privire la faptul că beneficia de un astfel de drept.

Martorul poate refuza, de asemenea, să răspundă la întrebări în cazul în care mărturia l-ar expune pe acesta sau pe rudele sale (soțul/soția, rudele în linie ascendentă și descendentă, frații și surorile, rudele prin alianță în aceeași linie și același grad, precum și părinții adoptivi ai acestuia sau copiii) la răspundere penală, dezonoare sau prejudicii financiare directe și grave sau în cazul în care aceasta ar implica încălcarea unui secret de afaceri material.

Opinia predominantă este aceea că termenul „rude” nu se extinde la persoanele care locuiesc efectiv împreună ca un cuplu (coabitare).

Un preot poate refuza să depună mărturie cu privire la fapte care i-au fost destăinuite în cadrul spovedaniei.

În temeiul unui ordin judecătoresc, fiecare persoană trebuie să prezinte, la locul și ora specificate, orice document deținut de aceasta și care dovedește un fapt relevant al cauzei, cu excepția cazului în care documentul conține informații confidențiale. Numai persoanele care, în ceea ce privește faptele discutate în document, ar putea refuza să depună mărturie în calitate de

martor sau care dețin documentul respectiv în numele unui terț care, din aceleași motive, ar putea formula obiecții la depunerea înscrisului în cauză pot eluda obligația de mai sus. Cu toate acestea, inclusiv în acest caz un refuz de a prezenta documentul este inacceptabil în cazul în care titularul acestuia sau partea terță sunt obligate să procedeze astfel în legătură cu cel puțin una dintre părți sau în cazul în care documentul este eliberat în interesul părții care solicită obținerea de probe. În plus, o parte nu poate refuza să prezinte un document în cazul în care daunele la care s-ar expune partea respectivă prin depunerea înscrisului constau în pierderea procesului (articolul 248 din Codul de procedură civilă).

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

În cazul unui refuz nejustificat de a depune mărturie sau de a depune un jurământ, instanța, după examinarea tuturor părților prezente cu privire la validitatea refuzului, impune o amendă martorului (articolul 274 din Codul de procedură civilă).

Indiferent de amenda sus-menționată, instanța poate să rețină martorul pentru o perioadă de cel mult o săptămână. Instanța eliberează martorul din detenție dacă acesta depune mărturia sau jurământul sau dacă cauza sa a fost soluționată de o instanță unde a fost admisă proba cu martorul respectiv (articolul 276 din Codul de procedură civilă).

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Instanța judecătorească, acționând din oficiu, ar trebui să împiedice de la a depune mărturie o persoană care se află în imposibilitatea de a percepe sau de a comunica ceea ce percepe. Încetarea cauzelor respectivei imposibilități poate conduce la ridicarea interdicției de a depune mărturie. Tratatamentul psihiatric sau incapacitatea ca atare nu fac în mod automat ca o mărturie să fie nefiabilă (articolul 259 din Codul de procedură civilă).

Legea nu definește vârsta de la care un copil este considerat în măsură să perceapă și să comunice ceea ce percepe. Audierea unui copil depinde, prin urmare, de capacitățile sale individuale și de gradul său de dezvoltare. În cazurile conjugale, legea prevede limitări în ceea ce privește audierea în calitate de martori a minorilor cu vârsta mai mică de 13 ani și a rudelor pe linie descendentă cu vârsta mai mică de 17 ani (articolul 430 din Codul de procedură civilă).

Articolul 259 din Codul de procedură civilă prevede norma generală conform căreia nicio persoană nu poate fi audiată în aceeași cauză o dată în calitate de martor și o dată în calitate de parte. Reprezentantul legal al unei părți poate, prin urmare, să fie audiat în momentul audierii părților. În schimb, avocatul unei părți poate fi audiat în calitate de martor, însă acesta trebuie să renunțe la atribuțiile sale de reprezentare.

De asemenea, un intervenient nu poate fi martor (articolul 81 din Codul de procedură civilă).

Personalul militar și funcționarii publici care nu au fost exonerati de obligația de a păstra secrete informațiile identificate ca fiind „clasificate” sau „confidențiale”, în cazul în care mărturia acestora ar implica încălcarea secretului respectiv, nu trebuie să depună mărturie decât dacă au fost exonerati de obligația de a păstra secretul profesional.

Un mediator nu poate fi martor în ceea ce privește faptele de care a luat cunoștință în cursul medierii, cu excepția cazului în care părțile îl exonerează de obligația de a păstra secretul medierii (articolul 259¹ din Codul de procedură civilă).

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Un martor este audiat de instanță. În unele cazuri, instanța poate încredința audierea unui judecător desemnat (articolul 235 din Codul de procedură civilă). În cazul în care natura probelor nu împiedică acest lucru, instanța sesizată poate decide ca audierea să aibă loc folosindu-se dispozitive tehnice care permit realizarea acestuia la distanță.

Părțile au dreptul să fie prezente atunci când sunt audiați martorii și să le adreseze întrebări.

Martorii pot fi audiați folosind videoconferința și teleconferința [articolul 10 alineatul (4) din Regulamentul (CE) nr. 1206/2001 al Consiliului privind cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială].

3 Evaluarea probelor

Ca regulă generală, orice element care servește la stabilirea faptelor relevante pentru cauză poate fi o probă. Codul de procedură civilă nu prevede o interdicție generală împotriva utilizării probelor obținute în mod ilegal în cadrul procedurilor civile. Cu toate acestea, o analiză a prevederilor Constituției, a diferitelor dispoziții ale Codului civil și ale Codului de procedură civilă, a Legii privind protecția informațiilor clasificate, precum și a tratatelor internaționale ratificate de Polonia oferă substanță tezei conform căreia este inacceptabil să se utilizeze probe obținute în mod ilegal în cadrul procedurilor civile.

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

În cadrul procedurii civile, este inadmisibil să se utilizeze probe obținute într-un mod care a condus la încălcarea și, astfel, la privarea unei persoane de dreptul la libertatea de gândire, libertatea de exprimare, intimitate și libertatea personală. Elementele de probă obținute prin fraudă sau o promisiune a cărei îndeplinire ar încălca legislația în vigoare, de exemplu oferirea unei prestații pecuniare pentru interceptarea convorbirilor, este considerată ilegală.

Articolul 403 alineatul (1) punctul (2) din Codul de procedură civilă prevede că o hotărâre judecătorească obținută prin infracțiune poate face obiectul revizuirii. Cererea prevăzută la articolul 403 alineatul (1) punctul (2) din Codul de procedură civilă este posibilă numai atunci când îndeplinirea acesteia este confirmată de o condamnare definitivă. Hotărârea trebuie să fie definitivă pentru a se asigura persistența motivelor de revizuire. O copie a hotărârii ar trebui să fie anexată la cererea de revizuire a unei hotărâri.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

În cazul în care, după epuizarea probelor sau în lipsa acestora, rămân fapte neexplicate care sunt relevante pentru cauza respectivă, instanța poate audia părțile (articolul 299 din Codul de procedură civilă).

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Ultima actualizare: 26/11/2018